

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Alla runorna i namnet 1—4 **alui** äro fullt säkra. På h. sidan av 4 **i** finnes en fördjupning, som liknar bst i **k**; den är säkerligen icke huggen. Icke stungna äro 6, 9 **i**, 43 **k**. Intet sk efter 29 **n**. 38—41 **ausa** är tydligt. Staplarna i 40 **s** äro rundade och gå ej fram till slinglinjen. Intet sk efter 42 **i**. 43—47 **karþa** är fullt säkert.

Ristningens ornamentik är mycket enkel. Ormen har tydliga ögon, men ingen tunga. Att ristaren har varit mindre van vid uppgiften, framgår även av runornas former och användning. Karakteristiskt är de växlande formerna av **r**-runan. Avståndet mellan runorna är ojämnt. Om osäkerhet vittnar formen **ptin** för **penna**; att **a** utelämnats, beror väl på att följande ord börjar med **a**. Men även annars ha runor överhoppats: **stn**, **hn**, **ausa**.

Den Arnfast, över vilken stenen är rest, har förmodligen varit samme man som den Arnfast, som tillsammans med sina bröder har rest den andra Låddersta-stenen U 635 till minne av sin döde fader. I så fall måste U 636 vara rest av Arnfasts moder över hennes son. 1—4 **alui** bör sålunda vara ett kvinnonamn, runsv. *Alvi*, ehuru ett sådant icke eljest är känt. Om kvinnonamn på *-vi* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 109. Detta *Alvi* är en feminin motsvarighet till mansnamnet *Alvir*, isl. *Ólvir*, *Qlvir*, känt även från några runinskrifter: Sö 159 (**aluir** nom.), Ög 213 (**alui** ack.), Vg 100 (**aluir** nom.), L 1069 Högs kyrka, Hälsingland (**aluir** nom.). — Om namnet *Arnfastr* se ovan U 635.

Meddelandet *Hann for austr i Garða* torde innebära, att Arnfast begivit sig på färd österut till Gårdarrike och sedan ej låtit höra av sig. Man kände ingenting om hans öde och hur han slutat sitt liv. I annat fall hade uttrycket sannolikt fått en annan formulering: *Hann ændaðis* (do, varð dauðr) *austr i Garðum*. Om uttrycket *austr i Garðum* se Sö 238 och U 209 med där citerad litteratur.

637. Låddersta, Kalmar sn.

Pl. 16.

Litteratur: B 321, L 34. J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 213; G. Stephens, *ONRM* 3, s. 318; *Handlingar i ATA* 1904, 1905; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1919 (UUB).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 321).

Runstenen står i en hage 25 m. S om vägen Vilunda—Låddersta, 125 m. V om Vilunda mangårdsbyggnad.

På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* står: »Lådersta by i en tomt», och över sidan: »thär sammastädes brede wid den förra», d. v. s. bredvid U 635 (B 321: »Loddersta», L 34: »Dersammastädes», d. v. s. på samma plats som L 33, U 635). Runstenen var sedan länge försvunnen. Den saknas hos Dybeck. En del av stenen kom åter i dagen år 1904, enligt rapport från länsman C. L. Wiberg: »Under innevarande års vårbruk på Låddersta egor, tillhöriga Friherre Banér på Sjöö, stötte arrendatorn af hemmanet, Gustafsson i Wilunda, under plöjningen på en sten, som gaf något med sig, hvarför han undanröjde jorden och fann, att den var försedd med runskrift. Okunnig om lagens föreskrift i ett dylikt fall, sålde han den sedermera till Fabrikör Cedergren, hvilken uppreste stenen å Kalmar kyrkoherdeboställes egor.» Efter Riksantikvariens ingripande blev stenen tillbakaflyttad, »dock icke på samma höjd, där den fordom stått, utan ett mindre stycke därifrån». v. Friesen fann vid sitt besök 1919 stenen på sin nuvarande plats, nyligen rest »på backen väster om östligaste gården i byn . . . tagen från sänkan mot Låddersta».

Ljusgrå granit med slät, vacker yta. Höjd 1,60 m., bredd (nedtill) 0,82 m. Stenen har blivit kliven uppifrån nedåt, och högra halvan med en stor del av inskriften saknas alltjämt. Ristningen förefaller nött och delvis grund. Men i god belysning är den överallt fullt läsbar. Mitt över stenen gå uppifrån nedåt vita band av kvarts-kristaller.

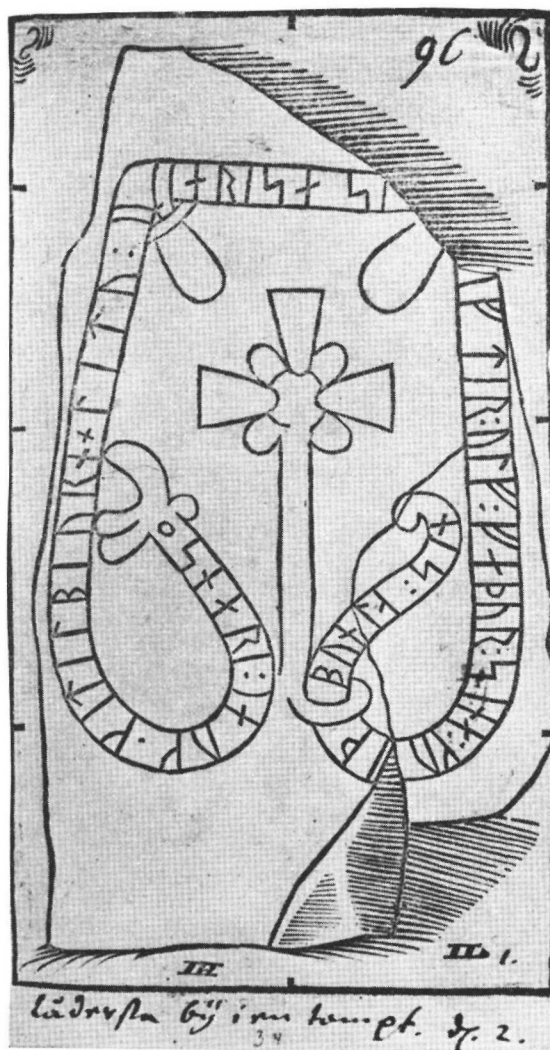

Fig. 35. U 637. Låddersta, Kalmar sn. Efter B 321.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 321):

snari : auk : kitilbiurn : litu : aris[a s - . . . iftir : ulf : faður : sina : ku -]ip : bun[ta : sin]

Snari ok Ketilbiorn letu reisa s[tæin] æftir Ulf faður sinn [ok] Gy[r]ið [æftir] bonda sinn.

»Snare och Kättilbjörn läto resa stenen efter Ulf, sin fader, och Gyrid efter sin man.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. 1—5 **snari** är fullt säkert. 6—8 **auk** är svagt; i 8 **k** är endast hst tydlig, bst mycket svag. 10 **i** är icke stunget. Bst i 19 **i** är skadad och svagt skönjbar. 50—51 **ip** är tydligt. Bst i 51 **p** är högt placerad. — Framför 50 **i** var ett stycke av stenen borta redan i B 321. Förmodligen har här stått ett **r**. 47—51 **ku-ip** har utan tvivel återgivit kvinnonamnet *Gyrid*. Därframför väntar man givetvis ett **auk**. Möjligen har B 321 här en felläsning: **sina : ku-ip** för **sin aukurip** eller **sin auk kurip**. Framför 52—59 **bunta : sin** (ack.) bör ur det föregående underförstås prepositionen *æftir* eller *at*. I annat fall skulle man här vänta en dativform **bunta : sinum**.

Mansnamnet *Snari* är eljest icke känt från någon svensk inskrift. Det synes ingå i vissa svenska och danska ortnamn (Lundgren-Brate; *DGP*). Från Norge känner man flera belägg (Lind). Ursprungligen ett binamn, en form av adj. *snarr* 'snabb, rask, hastig; skarp'. — Om *Kætilbiorn* se Sö 226, om *Gyrid(r)* se U 77.

638. Mansängen, Kalmar sn.

Litteratur: B 322, L 35. J. Bureus, Fa 6 s. 183 n:r 82 (Rhezeliuss), Fa 5 n:r 228; M. Aschaneus, F b 18 s. 159 f.; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 213; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 24, Reseberättelse 1860, s. 8, 1864, s. 4, 1865, s. 9; G. Stephens, ONRM 2, s. 641; S. Bugge och E. Brate, Runverser (ATS 10:1), s. 52; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 81; O. v. Friesen i Namn och Bygd 18 (1930), s. 104.

Avbildningar: Aschaneus, teckning (i F b 18); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 2 och B 322).

Mansängen var namn på en ängsmark, fördelad på flera ägare, omedelbart SV om landsvägen Stockholm—Enköping och N om avtagsvägen till Kalmar kyrka. Här låg det numera försvunna torpet Mansängen, på vägens vänstra sida, ungefär 1 km. NV om vägkorset för avtagsvägen till Kalmar kyrka (se Ekonomiska kartan för Håbo härad 1860). Runstenen fanns enligt Aschaneus »Wid Manzängien i wreten» och enligt Bureus »Widh Manzängen i en wret» (Fa 6), »Mansänge» (Fa 5). I Peringskiölds *Monumenta* anges platsen sålunda: »Mansänge krog wid stora vägen, i wreten.»

Ursprungligen har Mansängen haft en vida större utbredning och omfattar den låglänta, numera uppodlade marken S om landsvägen ända ned mot Kalmarsand. »Man har», enligt Dybeck (D 1:51), »funnit lemningar af en stor broläggning i ängen, hvilken bro sträckt sig från öster (vid torpet Mansängen) till vester, tvärt öfver densamma — omkring 200 famnar.» Vid denna stenbro stod ursprungligen runstenen U 640.

Runstenen vid Mansängen är numera försvunnen. Den söktes med stor ihärdighet av Dybeck, men förgäves. »Till och med de äldsta sakna all kännedom om honom. Beklagligt, ty inskriften borde närmare granskas.» Också vid inventeringen 1941 kunde inga spår upptäckas av Mansänge-stenen.

Man kan visserligen med Dybeck beklaga, att Mansänge-stenen är försvunnen. Men det förefaller knappast sannolikt, att man numera skulle kunnat vinna någon väsentligen bättre och fullständigare läsning av inskriften. Den var tydligen redan på 1600-talet mycket skadad och svårläst. Det framgår tydligt av de båda teckningar, som ha blivit bevarade.

Stenen har haft en ovanlig form, hög och smal, en verklig bautasten vid vägen. Höjd omkr. 2,25 m., bredd nedtill omkr. 0,70 m. Ristningen saknar ornamentik. Förmodligen har inskriftens början varit förstörd redan på 1600-talet.

Inskrift:

1. Enligt Aschaneus (F b 18): ... gara · manseki · bro · breka · yk kiar · pa · auk er · kerpi · bro ·
 biorn ruibhio ... fulki ... rki
 45 50 55 60

2. Enligt Hadorph och Leitz (B 322): ... kara · manseki · bro brepa · uikusa · akarpir · karpi ·
 bink · biorar · broin ... ful - ... uki
 40 45 50 55

Den form av inskriften, som Bureus har mottagit från Rhezelius, överensstämmer i det allra närmaste med Aschaneus' och torde i själva verket gå tillbaka på samma läsning. Avvikelseerna äro obetydliga och bero kanske blott på fel vid avskrivningen.